

آزاد کردن حیوان همیشه به معنای کمک کردن نیست

دوست داشتم بدانم این حیوانات امکان بازگشت به طبیعت را دارند یا نه. برسام تاج‌آبادی این طور توضیح می‌دهد: «این موضوع کاملاً به شرایط هر حیوان بستگی دارد. همه حیواناتی که مدتی تحت مراقبت انسان بوده‌اند، الزاماً قابلیت بازگشت به طبیعت را ندارند. بازگرداندن یک حیوان به طبیعت تصمیمی بسیار جدی است و باید شرایط جسمی، رفتاری، توانایی پیدا کردن غذا، خطرات محیط و خیلی عوامل دیگر بررسی شود. به نظر من در مورد حیوانات وحشی، «آزاد کردن» همیشه به معنی «کمک کردن» نیست.»

دوست دارم مخاطب من، احترام به حیوانات را یاد بگیرد

با خودم فکر کردم اگر مردم بعد از دیدن ویدئوها تصور کنند می‌توان با هر شیر یا پلنگی دوست شد، این خطرناک نیست؟ و نظر این مربی کاربلد را پرسیدم: «بله، می‌تواند بسیار خطرناک باشد. یکی از چیزهایی که همیشه دوست دارم مخاطب بداند این است که چیزی که در ویدئو می‌بیند، حاصل سال‌ها تجربه و شناخت است و نباید آن را به رفتار با یک حیوان وحشی در شرایط عادی تعمیم بدهد. اگر مخاطب بعد از دیدن صفحه من فقط یک چیز یاد بگیرد، دوست دارم آن چیز «احترام به حیوانات وحشی» باشد؛ این که به گرایش‌شان احترام بگذاریم و آن‌ها را دوست داشته باشیم، بدون این که بخواهیم آن‌ها را از طبیعت و ماهیت واقعی‌شان جدا کنیم.»

سخت‌ترین لحظه برای من بیمار شدن حیوان است

«برای من لحظه بیمار شدن حیوان سخت‌ترین لحظه است. تشخیص بیماری در حیوانات وحشی بسیار سخت است؛ چون نمی‌شود آن‌ها را معاینه و به راحتی آن‌ها را ببشویم. خطر از خودش دارد. حیوانات وحشی به‌ویژه گر به‌سان‌ها به خاطر بنیه بسیار قوی که دارند به راحتی بیماری را بروز نمی‌دهند؛ مگر این که دیگر خطر بسیار جدی شده باشد. یادم می‌آید که چند شیر کوهی دوماهه به مجموعه ما آمدند که ویروسی و به شدت مریض بودند. ماه‌ها نه خواب داشتیم نه استراحت. حدود ۷ نفر بودیم که ۲۴ ساعته از آن‌ها مراقبت می‌کردیم تا این که این دوره سخت را پشت سر گذاشتیم. بعد از خوب شدن آن‌ها من خودم مریضی خودایمنی گرفتم به خاطر کمبود خواب و استرس زیاد.»

عشق در دنیای حیوانات معنای متفاوتی دارد

از آقای تاج‌آبادی پرسیدم حیوانات وحشی می‌توانند عشق را بفهمند؟ مثلاً هیچ‌وقت شده احساس کنیدی یک شیر، جان‌شمارا نجات داده باشد؟ او پاسخ داد: «نمی‌دانم آیا می‌توانیم دقیقاً همان چیزی را که انسان «عشق» می‌نامد به حیوان نسبت بدهیم یا نه، اما قطعاً حیوانات می‌توانند پیوند و اعتماد عمیقی ایجاد کنند. البته تا به حال پیش نیامده که جانم در خطر باشد، اما این احساس پیوند و اعتماد عمیق، به نظر من بیشتر از این که ثابت کند حیوان «من» را نجات داده، نشان می‌دهد رابطه‌ای که بین انسان و حیوان شکل می‌گیرد می‌تواند خیلی عمیق‌تر از چیزی باشد که از بیرون تصور می‌کنیم.»

مهم‌ترین خواسته حیوانات؛ تعرض نکردن به زیستگاه آن‌ها

به عنوان آخرین سوال از آقای تاج‌آبادی پرسیدم اگر حیوانات می‌توانستند درباره انسان‌ها قضاوت کنند، فکر می‌کنید درباره ما چه می‌گفتند؟ او این طور پاسخ می‌دهد: «فکر می‌کنم شاید می‌گفتند: «شما انسان‌ها خیلی عجیب هستید؛ هم می‌توانید ما را دوست داشته باشید، نجاتمان بدهید و بر ایمان وقت بگذارید، و هم گاهی بدون این که بفهمید، به دنیایی که خانه ماست آسیب بزنید». شاید اگر حیوانات می‌توانستند با ما حرف بزنند، از ما فقط می‌خواستند که به زیستگاهشان تعرض نکنیم. من هر چه بیشتر کنار حیوانات بوده‌ام، بیشتر فهمیده‌ام که دوست داشتن آن‌ها همیشه به معنی لمس کردن، بغل کردن یا نزدیک شدن نیست. واقعی‌ترین شکل دوست داشتن این است که بگذاری حیوان، حیوان بماند و شاید اگر روزی حیوانات واقعا بتوانند درباره ما قضاوت کنند، امیدوارم قضاوتشان این باشد که انسان‌ها بالاخره یاد گرفتند در این دنیا تنها نیستند.»

سختی‌های همراهی با ببر و شیر کوهی!

روایت ۴ سال زندگی شبانه‌روزی با حیوانات وحشی؛

از اعتماد ببر و جگوار تا شب‌های بی‌خوابی

برای نجات توله‌شیرهای بیمار

فانزه مهاجر | روزنامه نگار

نگاه کردن مستقیم به چشمان یک ببر یا کشتی گرفتن با یک جگوار سیاه، لحظه‌ای نیست که هر کسی در طول زندگی‌اش تجربه کند؛ اما برسام تاج‌آبادی این لحظات را هر روز زندگی می‌کند. او که تصاویر همراهی‌اش با انواع درندگان در فضای مجازی بسیار پربازدید شده و تجربه ۴ سال کار شبانه‌روزی با حیوانات وحشی در مجموعه تفریحی و گردشگری گهرپارک سیرجان را دارد، از این حقیقت می‌گوید که اگرچه دنیای حیوانات وحشی برای اغلب آدم‌ها خلاصه می‌شود در مستندهای چند دقیقه‌ای تلویزیونی یا ویدئوهای جذاب و کوتاه در شبکه‌های اجتماعی، اما پشت هر قاب از این تصاویر آرامش‌بخش و شگفت‌انگیز، واقعیتی بسیار پیچیده‌تر و پرخطرتر جریان دارد. در پرونده امروز، پای صحبت‌های آقای تاج‌آبادی نشستیم تا قصه همراهی‌اش با ببر و جگوار و خرس را برای ما روایت کند.

برخلاف تصورات، حیوان وحشی

فقط غریزه نیست

در ابتدا پرسیدم اولین حیوان وحشی که با آن ارتباط برقرار کردید، چه بود و چطور مسیر زندگی‌تان به نگهداری حیوانات وحشی گره خورد؟ آقای تاج‌آبادی می‌گوید: «اولین حیوانی که باعث شد جدی‌تر به دنیای حیوانات وحشی علاقه‌مند شوم، اسنو، ببر سفید بنگال بود. فکر می‌کنم چیزی که از همان ابتدا من را جذب کرد، این بود که حیوانات وحشی برخلاف آنچه خیلی‌ها تصور می‌کنند، فقط یک غریزه نیستند، هر کدام شخصیت، واکنش و دنیای مخصوص خودشان را دارند. کم‌کم این علاقه از یک حس ساده تبدیل شد به بخشی از زندگی من. هر چه بیشتر با حیوانات کار کردم، بیشتر فهمیدم که نگهداری از آن‌ها فقط غذا دادن و مراقبت کردن نیست؛ باید رفتارشان را بشناسی، به مرزهای‌شان احترام بگذاری و همیشه آماده باشی که از آن‌ها چیز جدیدی یاد بگیری.»

اهلی شدن و اعتماد کردن باهم تفاوت دارند

خیلی‌ها می‌گویند حیوان وحشی هیچ‌وقت اهلی نمی‌شود. از آقای تاج‌آبادی پرسیدم چطور اعتماد یک شیر یا جگوار را جلب می‌کنید؟ او می‌گوید: «من با این جمله تا حد زیادی موافقم. به نظر من باید بین «اهلی شدن» و «اعتماد کردن» تفاوت قائل شویم. یک حیوان وحشی حتی اگر سال‌ها کنار انسان باشد، همچنان حیوان وحشی است و نباید این واقعیت را فراموش کرد. اعتماد هم چیزی نیست که بتوانی با زور یا عجله به دست بیاوری. زمان، ثبات رفتاری، شناخت شخصیت حیوان و احترام گذاشتن به مرزهایش خیلی مهم است. من سعی نمی‌کنم حیوان را مجبور کنم که به من اعتماد کند، بیشتر تلاش می‌کنم شرایطی ایجاد کنم که خودش احساس امنیت کند.»

شیرها با هوش‌ترین هستند

در ادامه از این مربی حرفه‌ای پرسیدم با هوش‌ترین حیوانی که با آن مواجه شده‌اید چه بوده و آیا هر حیوان شخصیت متفاوتی دارد؟ آقای تاج‌آبادی برایم توضیح داد: «قطعاً. حتی دو حیوان از یک گونه هم می‌توانند کاملاً متفاوت باشند. یکی ممکن

است آرام‌تر باشد،

یکی کنجکاو‌تر، یکی

حساس‌تر و دیگری

اجتماعی‌تر. برای

همین نمی‌شود با

یک نسخه ثابت با همه

حیوانات رفتار کرد.

یکی از جذاب‌ترین

بخش‌های کار من

همین شناختن

تفاوت‌های فردی

آن‌هاست. همه

حیوانات وحشی

هوش بسیار قوی

دارند و مهم‌تر این که

حتی حافظه بسیار

قوی دارند. هیچ

چیزی را فراموش

نمی‌کنند، اما طبق

تجربه‌ای که با آن‌ها

داشتم، شیرها بسیار

باهوش‌ترند.»

حیوانات هم احساساتی شبیه به ما دارند

دوست داشتم بدانم حیوانات هم حسادت، قهر یا محبت را تجربه می‌کنند؟ برسام تاج‌آبادی می‌گوید: «بله، رفتارهایی دیده‌ام که برای من شبیه چیزی است که مادر انسان‌ها به آن حسادت، دلخوری یا محبت می‌گوینم. البته سعی می‌کنم احساسات انسانی را عیناً به حیوانات نسبت ندهم، چون دنیای ذهنی آن‌ها را نمی‌توانیم کاملاً مثل خودمان تفسیر کنیم؛ اما قطعاً می‌توانند وابستگی، اعتماد، ترس، هیجان و ترجیح نسبت به افراد یا موقعیت‌های مختلف را نشان دهند. وقتی مدت زیادی کنارشان باشی، بعضی از این تفاوت‌ها را خیلی واضح می‌بینی.»

یک ویدئوی چند دقیقه‌ای نتیجه تلاشی چندماهه

در ادامه مصاحبه گفتم مردم فقط چند دقیقه از زندگی شما را می‌بینند. برای مخاطبان توضیح دهید پشت ویدئو چه فراز و نشیبی وجود دارد؟ آقای تاج‌آبادی توضیح می‌دهد: «آنچه مخاطب در چند دقیقه می‌بیند، معمولاً نتیجه ساعت‌ها و گاهی روزها مراقبت، شناخت رفتار حیوان، آماده‌سازی و صبر است. کار با حیوانات یک کار شبانه‌روزی است. زمان مشخصی برای استراحت و مرخصی ندارو

در کار با حیوانات وحشی شرایط خطرناک همیشه وجود دارد

کنجکاو شدم بدانم آیا تا به حال موقع فیلم برداری اتفاق خطرناکی افتاده است؟ این مربی کاربلد با حوصله توضیح می‌دهد: «نه تا حالا چنین موردی پیش نیامده است؛ چون من قبل از رفتن کنار حیوانات، زمان استراحت، بازی و حال و هوای حیوان را زیر نظر می‌گیرم و زمان مناسب را برای رفتن انتخاب می‌کنم. البته پیش آمده که وقتی پیش آن‌ها بودم، به سختی توانستم آن‌ها را ترک کنم، چون به خاطر هوش بالایی که دارند، زمان ترک کردن آن‌ها را می‌سنجند و می‌توانم بگویم اجازه خروج را به من ندادند. اتفاقات خطرناک و موقعیت‌های غیر قابل پیش‌بینی طبیعتاً در کار با حیوانات وحشی وجود دارد، اما من سعی می‌کنم هیچ‌وقت با تصور این که «من حیوان را می‌شناسم، پس اتفاقی نمی‌افتد» وارد موقعیت خطرناک نشوم. شناخت حیوان به معنی حذف خطر نیست.»

بسیاری از ویدئوهایم را به خاطر مردم منتشر نکردم

کنجکاو بودم بدانم چقدر از صمیمیتی که مخاطب در ویدئوها می‌بیند، واقعی است و هیچ ویدئویی بوده که تصمیم بگیرم منتشرش نکند؟ آقای تاج‌آبادی می‌گوید: «صمیمیتی که مخاطب می‌بیند واقعی است، اما پشت این رابطه سال‌ها شناخت و تجربه وجود دارد. این طور نیست که یک روز کنار یک شیر بنشینم و ناگهان بین شما اعتماد شکل بگیرد. این ارتباط نتیجه شناخت رفتار، رعایت مرزها و تجربه‌های زیادی است که در طول زمان به دست آمده است. ویدئوهای بسیار زیادی هست که منتشر نکردم فقط به خاطر این که مردم فکر نکنند می‌توانند این قدر راحت کنار حیوان وحشی بروند و لمسش کنند. من فیلم‌هایی دارم که مثلاً در حال کشتی با جگوار سیاه هستم ولی خب منتشر نکردم که باعث نشود مخاطب فکر کند می‌تواند چنین تجربه‌ای داشته باشد و خطر این کار را در نظر نگیرد.»

اعتماد یک حیوان به معنی از دست دادن غریزه‌اش نیست

سوال مهمی که از این مربی حرفه‌ای پرسیدم این بود که آیا هنوز هم از بعضی حیوانات می‌ترسد و بزرگ‌ترین اشتباهی که یک انسان ممکن است در مواجهه با حیوان وحشی انجام دهد، چیست؟ او می‌گوید: «بله، قطعاً. فکر می‌کنم کسی که در کار با حیوانات وحشی هیچ‌ترس ندارد، اتفاقاً باید بیشتر نگران باشد. ترس اگر منطقی باشد، باعث احتیاط می‌شود که لازم‌ه کار ماست و یکی از چیزهایی که با تجربه یاد می‌گیری، شناختن تغییرات کوچک در رفتار حیوان است؛ تغییر در حالت بدن، نگاه، فاصله گرفتن یا نزدیک شدن، صداها و درشت شدن

مردمک چشم‌وواکنش‌هایی که شاید برای یک فرد عادی اصلاً قابل توجه نباشد. باید این را بدانیم که حیوانات وحشی به خصوص گر به‌سان‌ها قلمرو طلب هستند و از یک سنی به بعد شاید تصمیم بگیرند که دیگر در محدوده قلمروشان ورود نکنی. به نظر من بزرگ‌ترین اشتباه این است که حیوان وحشی را مثل یک حیوان خانگی ببینیم. این که یک حیوان به انسانی اعتماد کرده یا رفتار آرامی دارد، به این معنی نیست که دیگر غریزه و توانایی‌های طبیعی